

Què feim amb la llengua?

1. El dossier de dubtes

Mariona Moyano Duran
Comissió de normalització lingüística
CP ES PUIG. LLOSETA.

*Quins temps aquests en els quals
s'ha de lluitar pel que és evident!*

Manuel Vázquez Montalban

LA NORMATIVA

SEGONS l'article 51 del capítol VI del ROC, Reglament orgànic de centre, la segona competència bàsica de la comissió de normalització lingüística és elaborar un pla anual d'activitats per a, entre altres objectius, la formació i l'actualització del professorat en aquest àmbit. Així mateix, en l'article 53 assigna al coordinador de la comissió la tasca d'assessorar la resta de membres del claustre en qualsevol qüestió relacionada amb la normalització lingüística.

LA FORMACIÓ DELS MESTRES

Qualsevol demanda de formació ha de sorgir dels mateixos docents; la imposició està abocada per principi al fracàs o, en el millor dels casos, ben segur a la indiferència. Com a ensenyants, no patim això mateix a les aules?

Però a quina escola els mestres no estan aclaparats per obligacions burocràtiques, per feines no estrictament docents (per a quan el reconeixement de la tasca de la tutoria?) i per responsabilitats especialment docents d'atenció al grup classe, a una diversitat que és multiplicació, a la compensació d'alumnes que acaba per descompensar-nos; per l'esforç de l'ensenyament individualitzat; per les pressions socials,

les exigències paternes i, de vegades, la incomprensió institucional; per mil projectes, idees, il·lusions que esperen un alè de temps que els doni forma; per les hores del sexenni que ja venç i que s'han d'omplir; pel molt esforç i els resultats escarransits; per tan poques ditades de mel...?

I ara, a més a més, això altre? Com fer-ho per no carregar una feina saturada que ja no admet ni una gota més a risc de fer vessar el tassó?

I mentre la necessitat de millora de la llengua no qualla o la de perfeccionar altres aspectes percebuts com a més urgents li passa davant (a qui ha de menester pa, no li diguis com l'ha de demanar), mentrestant, **què feim amb la llengua?**

EL DOSSIER

Quan va arribar la normativa del ROC, ja feia estona que circulava entre nosaltres un aplec de fulls volanders que havien nascut sense ordre ni concert ni sense cap més intenció que aclarir dubtes sobre usos lingüístics. No teníem cap més objectiu ni cap altra intenció explícita (ni tan sols imaginada) de futur i l'única qualitat que se'ns podia atribuir era la de ser uns plagiaris. De bona fe, això sí.

Ben aviat ens vàrem veure en la necessitat de desar els fulls en algun lloc, bé per oblidar-los, bé per consultar-los de tant en tant si calia. Després d'una provatura poc afortunada, ho férem en uns quaderns de fundes de plàstic i en aquest niu va anar creixent i engreixant a poc a poc el **dossier de dubtes**.

QUÈ ÉS EL DOSSIER?

Ja hem dit que el dossier no ha estat cap projecte concebut per avançat, sinó que s'ha anat fent a si mateix amb el temps. En què consisteix? Què hi ha dins?

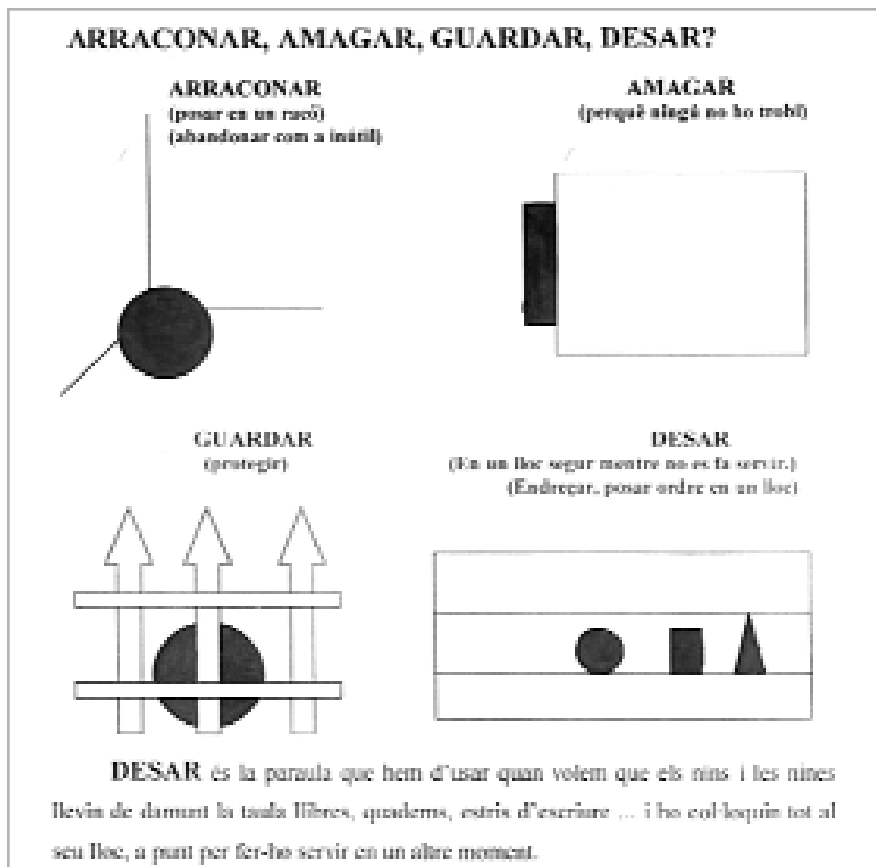
Quant a la idea, hem reprès i fet nostra la ben efectiva emprada ja per Pompeu Fabra a les Converses Filològiques, per Francesc de B. Moll als articles de "La Columna de Foc", per la secció periodística Línia Directa amb la Campanya de Normalització Lingüística o darrerament pels articles de J. A. Girmalt al Diari de Mallorca, entre d'altres.

Quant al contingut, el dossier consta d'un aplec de fulls, cadascun del quals prova de donar llum a dubtes, principalment de morfologia, de sintaxi i de lèxic (precisió en el significat dels mots, barbarismes, calcs del castellà, ultra-correccions, recuperació del lèxic tradicional...), però també de fonètica i d'ortografia i, aviat, d'història de la llengua, de sociolingüística i de normalització en el camp de les TIC. També hi hem tractat la cultura popular i les festes al llarg de l'any, en especial Nadal i Carnestoltes, amb dos documents cadascun.

Quant a la forma, el dossier ha mantingut fins ara el format més tradicional: el conegut DIN A4, fàcil de fotocopiar, de manejar i de desar (o de perdre) dins l'esmentat quadern de fundes de plàstic, que ja se'ns ha fet petit (ben aviat arribarem al document núm. 30), encapçalats per un índex que es va ampliant així com hi incorporam nous fulls.

Tot tenint en compte que els documents són recopilacions, reculls, sistematitzacions, de vegades retalls i fins i tot plagis en el més genuí estil informàtic del "tallar i enganxar" adaptats a les nostres necessitats, segurament a molts els manquen elements visuals i un criteri que unifiqui la presentació del conjunt. I encara que no desdiguin uns dels altres, tot es farà... De projectes, no ens en falten.

L'extensió de cada document depèn del tema que s'hi tracti. Fins ara, el més curtet i visual és el que tot seguit us presentam com a mostra, titulat: **ARRACONAR, AMAGAR, GUARDAR O DESAR?** El més llarg, les 73 solucions recopilades per a evitar l'ús del LO NEUTRE (com era d'esperar d'una qüestió tan arrelada).

EL LOGOTIP

Com heu vist, res no és gaire original en el nostre dossier de dubtes. Tampoc no ho és el logotip. Hem usat un lema i un ninot més o menys simpàtic, més o menys cridaner, que complissin tant un com l'altre la funció d'identificar el dossier i que fessin referència en sentit figurat al contingut, a l'estil del que es va aconseguir en la coneguda campan-

ya engegada fa uns anys per l'Obra Cultural Balear: Treu la llengua al carrer.

LES FONTS

Per a elaborar el dossier hem utilitzat tota la bibliografia que hem tingut a l'abast: des de diccionaris de tota casta a gramàtiques normatives, passant per assaigs, documents periodístics, revistes especialitzades, publicacions, manuals, tractats, apunts, cançoners populars, refranysers, llibres de lectura, pàgines web d'organismes i institucions, Internet en general... També ens hem aprofitat de l'ajut de professors de l'Escola Oficial d'Idiomes i de cursos de reciclatge o d'altres persones que per la seva professió o estudis ens en podiem donar llum. Tot ens ha servit per a aclarir dubtes.

Cap al final de l'article us presentam un recull no exhaustiu de la bibliografia que hem utilitzat, per si us pot ser útil.

CARACTERÍSTIQUES:

A misses dites, això és mirant cap enrere, podem dir que hem fet un dossier

Que té l'objectiu de procurar l'ús correcte de la llengua catalana, sobretot dins l'àmbit escolar.

Que ho vol fer lluny de dogmatismes però sempre cercant la solució més correcta.

Que vol ser concret, això és, que doni solucions clares i precises, lluny de les explicacions sovint poc entenedores de les gramàtiques i la normativa.

Que vol ser un instrument de consulta viu, nascut de l'ús quotidià de la llengua a l'escola: converses, discussions, reunions, burocràcia, comentaris, consignes, queixes...

Que vol ser pràctic i fàcil de consultar si cal.

I tan participatiu com els usuaris ho necessitin i vulguin que ho sigui.

EL DOSSIER DE DUBTES A L'AULA

Com pot repercutir a les aules el dossier?

És innegable que qualsevol millora en la competència lingüística dels docents incideix en l'augment de la qualitat educativa dels seus alumnes. L'esforç del professorat dirigit cap aquest objectiu no només afecta el seu perfeccionament professional, sinó que de rebot també ho fa positivament en l'ensenyament que s'imparteix a tot el centre i n'augmenta la qualitat. Des d'aquest punt de vista, consideram el dossier de dubtes com un element important dins el correcte i suficient desenvolupament del projecte lingüístic de la nostra escola. I així ha estat contemplat i refermat per la confiança i el suport de l'equip directiu.

El dossier incentiva també l'ús correcte de la llengua catalana a través del "contagi" dins l'aula: són els mateixos alumnes que sovint es corregeixen entre ells i que detecten les errades dels professors (cosa no sempre fàcil d'acceptar, però molt efectiva per a la bona salut lingüística de tots ple-gats).

Per a intentar usar correctament la llengua, alguns cursos mantenen a classe un mural espontani, el NO DIGUIS MAI... / DIGUES SEMPRE..., especialment dedicat a trobar equivalents dels barbarismes més habituals que diuen i que senten a dir tant a dins com a fora de l'escola.

Finalment, la idea d'un dossier de dubtes adaptat als diversos nivells del l'ensenyament primari és certament "exportable", prou flexible per adaptar-s'hi formalment i visual i també pel que fa al contingut i que no ha de ser necessàriament una més d'aquelles feines afegides de les quals parlàvem al començament. Amb l'al·licient adicional

de poder jugar a canviar i millorar la imatge del logotip a les classes de Plàstica...

OBJECTIUS I REPTES

Ara per ara, l'objectiu més clar que té el dossier de dubtes és el d'estimular l'ús correcte de la llengua catalana. En una societat que té una llengua comuna escampada per territoris discontinus, d'ús minoritari, minoritzat i restringit per les institucions, que s'anomena a ella mateixa amb noms diferents, una llengua en imparable i accelerat canvi i degradació, mancada de models lingüístics clars, sense una discussió profunda i seriosa del model estàndard i sense haver arribat a un consens assenyat, sempre malmenada segons bufa el vent de la política, en una societat i en un temps com aquests, la responsabilitat dels ensenyants és extremadament greu i, tanmateix, engrescadora. No s'hi valen berbes. Hem de jugar fort de totes, totes.

Avui i aquí, en nosaltres i a l'escola, **què feim amb la llengua?** •

BIBLIOGRAFIA:

- Badia, J., Brugarolas, N., Torné, R. i Fargas, X.** (1997) *El llibre de la llengua catalana*. Barcelona: Castellnou edicions.
- Brugarolas, N., Cortés, C., et alt.** (2001) *Curs de llengua catalana nivell D*. Barcelona: Castellnou edicions.
- Bergua, N., Fargas, X.** (2000) *Català comercial i administratiu*. Barcelona: Castellnou edicions.
- Consorci per al foment de la llengua catalana i la projecció exterior de la cultura de les Illes Balears** (1997) *Manual per a les arts gràfiques*. Direcció General de política Lingüística. Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears.
- Alomar, A. I., Melià, J.** (1999) *Proposta de model de llengua per a l'escola de les Illes Balears*. Mallorca: Editorial Moll.
- Alomar, A. I., Bibiloni, G., Corbera, J., Melià, J.** (1999) *La llengua catalana a Mallorca. Propostes per a l'ús públic*. Palma de Mallorca: Consell de Mallorca.
- Corbera Pou, J.** (2002) *Parlar bé. Orientacions per a l'ús correcte de la llengua catalana a les Illes Balears*. Palma de Mallorca: El Tall
- Apunts del Curs d'actualització de llengua catalana per al professorat, 1999-2000**
- Documents de la Secció Filològica, IV** (2003) Institut d'Estudis Catalans. Barcelona
- Alomar, A.I.** (2003) *Línia directa*. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura, Direcció General de Política lingüística.
- Diccionari de la llengua catalana** (1995) Institut d'Estudis Catalans.
- Raspall, J., Martí, J.** (1996) *Diccionari de locucions i frases fetes*. Barcelona: Edicions 62.
- Alcover, A. M., Moll, F.** *Diccionari català-valencià-balear*. Palma de Mallorca: Ed. Moll.
- Moran, J., Rabella, J. A.** (1999) *Diccionari etimològic manual*. Barcelona: Edicions 62.
- Parés i Puntas, A.** (1997) *Diccionari de refranys català-castellà / castellà-català*. Barcelona: Edicions 62.
- Nou diccionari de neologismes** (2001) TERMCAT. Barcelona: Edicions 62.
- Pey, S.** (1970) *Diccionari de sinònims i antònims*. Barcelona: Teide.
- Fuster, M.** (1980) *Refranyer popular de l'illa de Mallorca*. Palma de Mallorca.
- Riera Jaume, A.** (1999) *Així xerram a Mallorca*. Mallorca.
- Escola Catalana**, (Gener 2004, núm. 406) *Poesia per a nens i nenes*. Selecció de J. M. Aloy.
- Ginard, R.** *Cançoner popular de Mallorca*. Mallorca: Editorial Moll (1975).
- Des d'un racó de la memòria (gloses i dites)**. Ajuntament de Lloseta (2004).
- Amades, J.** *Costumari català*. Barcelona: Ed. Salvat i 62 (1983).
- Gencat web de la llengua catalana** <"http://www6.gencat.net/llengcat/"> [en línia]
- TERMCAT** <"http://www.termcat.net/"> [en línia]